

## Motion till riksdagen 2021/22:4675

av **Magnus Ek m.fl. (C)**

# med anledning av prop. 2021/22:219 Ordning och reda på avfallet

---

## Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens förslag till ändring i 15 kap. 15, 21 och 22 §§ miljöbalken (1998:808).
2. Riksdagen avslår regeringens förslag till 15 kap. 16 b § miljöbalken (1998:808).
3. Riksdagen avslår regeringens förslag till ändring i 21 kap. 1 § miljöbalken (1998:808).
4. Riksdagen avslår regeringens förslag till ändring i 26 kap. 2 § miljöbalken (1998:808).
5. Riksdagen avslår regeringens förslag till 26 kap. 13 a § miljöbalken (1998:808).
6. Riksdagen avslår regeringens förslag till ändring i 27 kap. 5 § miljöbalken (1998:808).
7. Riksdagen avslår regeringens förslag till ändring i 29 kap. 9 § miljöbalken (1998:808).
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka och effektivisera tillsynen på avfallsområdet och tillkännager detta för regeringen.

## Åtgärder mot avfallsbrottslighet

Ett påtagligt hinder i omställningen till en cirkulär ekonomi är avfallsbrottslighet och framväxten av oseriösa eller rentav olagliga aktörer på avfallsområdet. Centerpartiets uppfattning och bild är att den stora merparten av aktörer försöker göra rätt för sig och bidrar dessutom till en cirkulär omställning. I många fall utgör betungande regelverk och omfattande administration ett avsevärt hinder som mindre entreprenörer och företag på avfallsområdet har svårigheter att kunna leva upp till. Samtidigt bör man inte blunda för verkligheten, det finns ofrånkomligen oseriösa aktörer som försöker utnyttja kryphål i lagstiftningen för sin egen vinning. Särskilt påtagligt blir problemet när dessa aktörer går i konkurs eller försvinner från marknaden men lämnar miljöskador som kräver

kostsam sanering och efterbehandling – en kostnad som i regel får tas av den enskilda drabbade kommunen och i förlängningen skattebetalarna.

Att ställa krav på att lämna en ekonomisk säkerhet är en tänkbar åtgärd för att höja trösklarna för oseriösa aktörer och vi är i grunden positiva till det förslaget i propositionen. Samtidigt kvarstår ett flertal frågetecken och osäkerheter i propositionen som vi anser behöver utredas vidare. Till dessa hör frågor om när en ekonomisk säkerhet ska krävas och hur beloppet ska räknas fram, t.ex. schablonmässigt eller från fall till fall. Det föreligger otydligheter om redan befintliga verksamheter ska omfattas av kravet på en säkerhet och hur det ska beräknas. Vidare framgår det inte tydligt vilken myndighet det är som ska bedöma hur stor säkerheten bör vara. Det är i vår mening tveksamt om landets 290 kommuner alla besitter kompetensen och kunskapen till detta, och det finns också en risk för rättsosäkra utfall. Vi anser att länsstyrelserna är den myndighet som ska fatta beslut om storleken på säkerheten och för vilka verksamheter det ska gälla, något som troligen kommer att kräva ökade resurser till länsstyrelserna. Som förslaget är utformat i propositionen anser vi att det finns stor risk för konkurrensnedvridning och ökade osäkerheter för många verksamhetsutövare på avfallsområdet, inte minst mindre sådana. Förslaget behöver följas av precisa vägledning som tydliggör hur tillämpningen och utformningen av ekonomiska säkerheter ska ske.

I propositionen föreslås också att ett skyndsamhetskrav införs för att kunna lämna över ärenden till polis och åklagare fortare än i dag. Det är i grunden positivt men det är inte utdragna åtalsanmälningar som gör att avfallsbrott inte utreds och beivras i högre utsträckning än i dag. Förslaget bygger på en övertro på hur arbetet hos polisen och åklagarmyndigheten ser ut i denna typ av ärenden och hur det prioriteras. Det är två myndigheter som redan dras med stora resursbrister, och att endast snabbare anmäla misstänkta avfallsbrott kommer endast att leda till att fler ärenden läggs på hög. Krav på snabbare anmälan kan också innebära att anmälningarna blir sämre underbyggda, vilket i sin tur leder till merarbete för polisen. Det är också oklart vad tillsynsmyndigheten får fortsätta att bedriva inom ramen för ordinarie tillsynsarbete om en verksamhet eller del av verksamheten redan är föremål för en polisanmälan.

Att införa sanktioner och ett straffansvar för den som överlämnar avfall till någon som saknar tillstånd eller inte gjort en anmälan till myndigheterna är i grunden ett bra förslag då det tydliggör ansvaret hos avfallslämnaren och kan potentiellt motverka förekomsten av oseriösa aktörer på avfallsmarknaden. Samtidigt finns det även i detta förslag frågetecken och otydligheter som vi anser behöver redas ut framåt. Inte minst är det otydligt vad och hur en avfallslämnare ska kontrollera samt vilka avfallslämnare som ska omfattas av straffansvaret. Som dagens avfallshantering ser ut i en alltmer cirkulär ekonomi är det sällan ett led i vilket avfall lämnas över, utan snarare ett flertal olika som kan inbegripa flera olika verksamhetsutövare. Skrivningarna i förslagstexten om hur långt beställansvaret ska sträcka sig i samtliga efterföljande led riskerar också att skapa stora osäkerheter för den ursprungliga avfallslämnaren, och det hade behövts ett mer precist resonemang redan i propositionen.

Med hänsyn till ovan nämnda skäl avslår vi förslagen i propositionens femte, sjätte och sjunde kapitel i sin helhet.

Centerpartiet anser fortsatt att frågor om avfallsbrottslighet ska tas på stort allvar då de ofta orsakar stor miljöskada och går emot principerna om en cirkulär ekonomi. Dock finns det mer ändamålsenliga sätt än de som föreslås i propositionen. Till exempel finns det berättigade skäl till att se över regelverken för var avfall och schaktmassor ska få

lagras och hanteras, och kommunerna bör ha en viktig roll i den bedömningen. Vissa platser kan vara olämpliga även om en verksamhet sköter sig och uppfyller miljökraven. Samtidigt kräver en mer resurseffektiv ekonomi att det finns en god tillgång på avfallsanläggningar i hela landet som kan omhänderta allt större mängder avfall i syfte att återvinna mer material och reducera onödig förbränning. Av den anledningen vill Centerpartiet att ett utredningsuppdrag ges till berörda myndigheter som undersöker vilka typer av avfall som bör omfattas av striktare krav samt vilka aktörer som bör vara delaktiga i att bedöma platsens lämplighet. Det är dock viktigt att balansera lokalt miljöskydd med behoven i en växande cirkulär ekonomi.

Det är också Centerpartiets mening att alla de problem som lyfts fram ovan samt i propositionen kan lösas genom lagstiftningsskärpningar. Det krävs också att tillsynen på avfallsområdet blir betydligt effektivare än i dag samt att myndighetssamverkan över kommungränserna utvecklas för att kunna spåra avfallsflöden både geografiskt och över tid. Därför vill vi tillsätta en utredning som undersöker brister i tillsynsarbetet inom ramen för tillsynsmyndigheternas ordinarie verksamhet samt lämnar förslag på vilka resurser och förstärkningar som de är i behov av.

## Förändringar av producentansvaret för förpackningar

Propositionen berör även ett flertal förändringar av det rådande producentansvaret för förpackningar. Sverige har sedan lång tid tillbaka en förpackningsinsamling som överträffar samtliga EU:s mål för materialåtervinning samt flera av våra högt ställda nationella mål. Att minska förpackningars miljöpåverkan och öka dess cirkularitet bör vara en prioriterad ambition men vi anser att det förslag som läggs fram i propositionen riskerar att göra motsatsen då det innehåller ett flertal brister och riskerar att skapa ett långsiktigt ohållbart system. Centerpartiet vill i grunden se ett samlat producentansvar där det ekonomiska ansvaret och det operativa inte delas upp, vare sig det gäller förpackningar eller något annat materialslag. I stället för att kommunalisera insamlingsansvaret vill vi se att det befintliga producentansvarssystemet utvecklas i nära samarbete med återvinningsindustrin vid anpassningen till EU:s krav. Det befintliga är framgångsrikt och välfungerande och bygger på avsevärda investeringar i en nationell infrastruktur för insamling och återvinning som inkluderar flertalet aktörer.

Vi anser att det finns flera svagheter i propositionens förslag. Till dessa hör att det kommer att krävas investeringar på över 10 miljarder kronor i ett nytt system där det är tveksamt om resurs- och miljönyttan ökar eller bidrar till ökad tillgänglighet och enkelhet för hushållen. Dubbla insamlingsystem kommer att krävas även framåt, och vi anser att den ursprungliga utredningens analyser är otillräckliga för att bedöma den sammanlagda miljövinsten sett till ekonomiska kostnader. Vi ser också svårigheter i att ersättningen till kommunerna inte kommer att räcka till fullt ut och att det kommer att medföra ökade kostnader, särskilt med hänsyn till den mycket korta övergångstiden. För mindre kommuner på glesbygden och för besökskommuner med ett stort antal säsonsboende är detta särskilt problematiskt. Fastighetsnära insamling kan vara positivt om det sker under rätt lokala förutsättningar och om det är beslutat av kommunen själv, inte genom uniforma lösningar för hela landet. Avsteg från fastighetsnära insamling ska kunna göras om en kommun finner det lämpligt. Vidare anser vi att propositionens förslag främjar kommunala och snedvrider konkurrensen på

avfallsmarknaden, vilket riskerar att kraftigt missgynna mindre entreprenörer som kan slås ut helt från marknaden och nollställa lokalt anpassade lösningar som byggts upp mellan fastighetsägare och företag under många års tid.

Det är Centerpartiets mening att förslagen i propositionen är sammankopplade med och utgår ifrån en kommunalisering av förpackningsinsamlingen som vi inte vill se genomföras. Vi vill se ett bibehållet samlat producentansvar som i stället bör utvecklas för att möta behoven i en växande cirkulär ekonomi. Därför avvisar vi förslagen i propositionens åttonde kapitel.

*Magnus Ek (C)*

*Kristina Yngwe (C)*

*Ulrika Heie (C)*

*Rickard Nordin (C)*

*Peter Helander (C)*

*Daniel Bäckström (C)*